

Viktiga årtal för östgötsk lantbruk

1813 Hushållningssällskapet Östergötland bildas

1938 Växtskyddsanstalten en sommar-anställd i Linköping

1941 Svåra angrepp av vetedvärgsjuka. Hs insamling 25 125 kr

1944 Fast verksamhet

1977 Lantbruksnämnden

1983 Göran Gustavsson börjar

1986 Lantbruksstyrelsen, 1:a växtskyddsdagen

1987 Växtskyddscentralerna bildas

1991 Jordbruksverket

1994 Länsförsök blir regionala försök - ÖSF

2017 Totalt 2613 ÖSF försök, 23:e ÖSF konferensen, 31:a växtskyddsdagen

Nu är det högtryck på Växtskyddscentralen

På växtskyddscentralerna runt om i landet arbetas det för högtryck just nu. Speciellt om det är högtryck, eftersom deras arbete i mångt och mycket styrs av väderförhållandena. Och precis som SMHI gör väderprognoser, gör man på växtskyddscentralerna prognoser om angrepp och verkningar av skadedjur på bondens grödor. Och precis som SMHI får man aldrig ha fel.

Vi besökte Växtskyddscentralen i Linköping och träffade Göran Gustafsson som berättade vad man gör just nu. Och vad man gör när det inte är sommar och högtryck...

– Växtskyddscentralen behövs som en opartisk instans i rådgivningen inför de beslut som fattas vid bekämpningen av olika skadegörare på bondens grödor. Dessutom så fungerar vi som en kunskapsförmedlare mellan forskningen och den praktiska rådgivningen och därigenom ytterst till jordbrukarna.

Det är bröda dagar på Växtskyddscentralen i Linköping. Speciellt i maj och juni blir växtskyddsarbetet som mest hektiskt. Varje måndag och tisdag sker fältstudier på 200 åkrar i tre län som sedan samlas in och analyseras och som sedan ligger till grund för de beslut som fattas vid telefonmöten varje onsdagsmorgon.

– Vi ser då vilka angrepp som finns på grödorna och vilken omfattning de har. Sedan föreslår vi en lämplig bekämpningsstrategi. Ofta kan vi avråda från en bekämpning men om en sprutning behövs diskuterar vi lämpliga doser m.m., berättar Göran Gustafsson.

Gemensamma lösningar

Deltagare i telefonmötena är, förutom naturligtvis Göran och andra medarbetare från Växtskyddscentralerna, representanter från Länsstyrelserna och böndernas egna organisationer. Sammanlagt är det ett trettiotal personer som snabbt ska föröka komma fram till gemensamma lösningar. Men det brukar gå ganska bra, menar Göran:

– Vi känner varandra och varandras argument rätt bra vid det här laget. Och vi strävar ju alla efter samma mål – så bra skörd som möjligt med så liten insats av bekämpningsmedel som möjligt.

Vädret styr Görans arbete med prognoser för skade- angrepp

I maj och juni har Göran Gustafsson och Jordbruksverkets övriga personal på växtskyddscentralerna bröda dagar.

– En viktig del i informationen är att informera om hur bekämpningen skall gå till. Det kan t. ex. gälla val av preparat för att skona nyttoinsekterna samt att överhuvudtaget undvika hälso- och miljörisker vid kemisk bekämpning.

– Eftersom deltagarna vid telefonmötena i sin tur vidarebefordrar råden

till bönderna, sprids Växtskyddscentralens budskap snabbt och effektivt. På så sätt kommer Växtskyddscentralens arbete att bli en mall och en stabiliserande och sammanhållande kraft för rådgivningen, säger Göran.

Opertisk kunskapsbank

Göran Gustafsson menar att detta är en av växtskyddscentralernas viktigaste uppgifter – att fungera som en opartisk kunskapsbank. Av både miljö- och kostnadsskäl har en strävan varit att sänka doserna vid bekämpningen. För att lyckas med detta krävs en ökad kunskap hos bonden. Dessutom tycker jag att de kommersiella krafterna blir allt starkare och starkare i propagandeför att sätta in en bekämpning. Och då blir vår roll som opartisk "motpol" desto viktigare, eftersom vi kan ta ett mer övergripande samhälleligt ansvar för vilka åtgärder som är de bästa, inte bara för den enskilde bonden utan även för miljön.

– Vår uppgift är ju inte bara att varna bönderna för skadeangrepp, utan minst lika ofta att avråda från att bespruta, vilket inte är minst viktigt om vi ska kunna hålla riksdag och regeringens målsättning att ytterligare halvera användandet av bekämpningsmedel fram till 1996. Växtskyddscentralernas arbete går ett femtiotal år tillbaka men har förändrats mycket genom åren. Bland annat har ogräsfrågorna tillkommit som en viktig del och dessutom är miljöfrågorna i fokus hela tiden.

Ny kunskap

Från början benämndes de Växtskyddsanstaltens filialer och fanns i Skara, Linköping och Kalmar. Längst senare bildades ytterligare två, en i Alnarp och en i Uppsala i nära kontakt med Lantbruksuniversitetet. Och därmed är vi inne på den andra viktiga delen i Växtskyddscentralernas arbete enligt Göran Gustafsson:

mening – rollen som förmedlare av ny kunskap.

– Ja, för det är ju inte så att vi bara arbetar under sommarmånaderna med den här prognosverksamheten för skadeangrepp på grödorna. Under resten av året pågår ett minst lika intensivt arbete med att samla in och vidarebefordra information om de senaste forskningsrönen när det gäller växtskydd och miljö. Växtskyddscentralerna medverkar även i diverse kurser för t.ex. Länsstyrelsernas personal. En annan uppgift är att ta fram informations- och kursmaterial. Demonstrationsodlingar för att påvisa möjligheterna till dosreduktioner av ogränsmedel är en annan viktig del.

– Ny teknik kräver ny kunskap, så enkelt är det. När bonden exempelvis börjar tillämpa reducerad jordbearbetning för att spara tid och sänka sina kostnader, är det viktigt att vi har kunskap om vilka effekter detta får i växtskyddshänseende. Den nya tekniken kan innebära ökande svampangrepp med ökad kemisk bekämpning som följd om man bär sig felaktigt åt, vilket vi sett de senaste två åren. Det är viktigt att vi så att säga "underhåller" den låga nivå av bekämpningsmedel som vi har idag. Här kan vi bidra med förslag på förebyggande åtgärder och övrig rådgivning för att hjälpa brukarna.

Bättre prognosmetoder

– Vi deltar även i olika projekt, t.ex. samarbetar vi med Lantbruksuniversitetet för att förbättra olika prognosmetoder. Dessutom medverkar vi i undersökningar rörande sprutfri kantzon.

Internationellt sett så har vi en relativt låg användning av kemiska bekämpningsmedel inom det svenska jordbruket, bland annat tack vare vårt kyliga klimat. En annan bidragande orsak är Växtskyddscentralernas arbete med behovsanpassad bekämpning av skadegörare och ogräs.

Utbyte av kunskaper är viktigt, anser Göran Gustafsson. Konferenser – både nationellt och internationellt – är viktiga medel i insamlandet av kunskaper och i utbytet av erfarenheter.

– Utvecklingen av nya preparat går snabbt, och därför är det viktigt att vi kan hålla jämna steg med information om vad som blir konsekvenserna av användandet. I de flesta länder jag kommit i kontakt med är det ett för stort gap mellan forskarna och det praktiska arbetet. Därför hånder det

FOTO: JOHANSSON/BLISS/STENAR

– Vår uppgift är ju inte bara att varna bönderna för skadeangrepp, utan minst lika ofta att avråda från att bespruta, vilket inte är minst viktigt om vi ska kunna hålla riksdag och regeringens målsättning att ytterligare halvera användandet av bekämpningsmedel fram till 1996, säger Göran Gustafsson.

Fakta om Jordbruksverkets växtskyddscentraler

- finns i Alnarp, Kalmar, Linköping, Skara och Uppsala. Varje växtskyddscentral har ett ansvarsområde omfattande 3-5 län.
- målgruppen för verksamheten är personer inom rådgivning och handel (alltså ingen direkt rådgivning till jordbrukare).
- målsättning att skapa en effektiv och miljövänlig produktion inom jordbruks- och trädgårdsodlingen där kemikalieanvändningen integreras i ett system som minskar riskerna för miljön.
- arbetar för att den kemiska bekämpningen av ogräs och skadegörare behovsanpassas.
- arbetar för att den kemiska bekämpningen ska utformas på ett sätt som minskar hälso- och miljöriskerna.
- arbetar för en allsidig flora och fauna.

att färdigutvecklade prognosmodeller inte används.

– Växtskyddscentralerna har här en viktig uppgift att fylla som förmedlande länk. Inte minst vid ett eventuellt EU-inträde, om vi vill behålla den låga nivån på bekämpningsmedel...

Klockan i närbelägna Linköpings domkyrka slår, på skrivbordet ligger resultaten av gårdagens fältstudier som ska sammanställas och analyseras. Ett hektiskt arbete med många resor ut på fälten under sommarmånaderna.

– Å andra sidan är det charmen med det här arbetet, ler Göran Gustafsson avslutningsvis. Att växla mellan skrivbordsarbete och få komma ut i den praktiska verkligheten passar mig bra... □

Avkastning i sortförsök/mätarsort, Östergötland 1984-2017

